

Žmogaus papilomos virusas – nuo tikėjimo mitais iki nerimą keliančios statistikos

Lietuvoje sergamumo gimdos kaklelio vėžiu rodikliai išlieka vieni didžiausių Europoje ir viršija Europos Sąjungos (ES) vidurkį. Naujausiais duomenimis, sergamumas gimdos kaklelio vėžiu Lietuvoje siekia 20,7 atvejo 100 tūkst. gyventojų, kai ES – 12,4 atvejo 100 tūkst. gyventojų. Mirtingumo nuo šios klastingos ligos statistika Lietuvoje taip pat 2 kartus viršija ES vidurkį.

Nors vakcinacija nuo žmogaus papilomaviruso (ŽPV) yra laikoma viena svarbiausių priemonių kovoje su gimdos kaklelio vėžiu ir kitomis ŽPV sukeliomomis ligomis, visuomenės sveikatos specialistams vis dar tenka sklaidyti egzistuojančius mitus ir baimes.

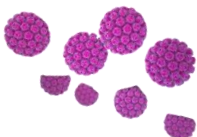
Žmogaus papilomos virusas (ŽPV) yra viena dažniausių lytiniu keliu plintančių infekcijų, galinčių sukelti įvairias onkologines ligas. Yra žinoma, kad ŽPV gali sukelti ne tik lytinių organų – gimdos kaklelio, makšties, vulvos ar išangės onkologines ligas, bet ir lyties organų karpas.

ŽPV sukeltų ligų sergamumo ir mirtingumo rodikliai koreliuoja su vakcinacijos apimtimis ir prevencinėmis programomis. Šalyse, kuriose sėkmingai taikomos abi priemonės, ŽPV sukeltų ligų bei mirties atvejų yra gerokai mažiau.

Suomijos, Švedijos, Danijos ir Norvegijos pavyzdys rodo, kad ŽPV sukeltų onkologinių ligų galima išvengti. Skandinavijos šalyse gimdos kaklelio vėžio prevencinė programa pradėta vykdyti daugiau nei prieš 50 metų ir gyventojų dalyvavimas joje viršija 80 proc. To rezultatai – daugiau nei iškalbingi. Pavyzdžiui, Suomijoje mirtingumas nuo gimdos kaklelio vėžio siekia tik 2,3 mirties atvejų 100 tūkst. gyventojų, kai Lietuvoje šis rodiklis yra 13,4 mirties atvejų 100 tūkst. gyventojų.

Siekiant ženkliai sumažinti sergamumą ŽPV sukeltu vėžiu tiek moterims, tiek vyrams, būtina užtikrinti ne tik prevencinių programų efektyvumą, bet ir pakankamą skiepijų apimtį – 80–90 proc. 11–18 metų amžiaus gyventojų grupėje. Tačiau šiuo metu Lietuvoje tik apie 50 proc. mergaičių ir vos 10 proc. berniukų yra paskiepyti nuo ŽPV.

2024 metais bent viena vakcinos doze buvo paskiepyta tik apie 60 proc. 11 metų vaikų, kas yra ženkliai mažiau nei reikalinga.

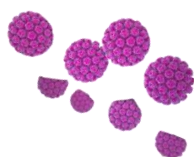
Vakcinaciją vis dar lydi mitai ir baimės. Nepaisant moksliskai įrodytos vakcinacijos naudos, visuomenėje vis dar sklinda įvairūs mitai, kurie trukdo žmonėms priimti informuotus sprendimus dėl savo sveikatos.

Vienas iš labiausiai paplitusių klaidingų įsitikinimų yra baimė, kad **skiepai nuo ŽPV gali neigiamai paveikti vaisingumą**. Tai visiškai nepagrįsta. Yra įrodyta, kad ŽPV vakcina nepaveikia nei vyrų, nei moterų vaisingumo. Priešingai, pati ŽPV infekcija gali padidinti nevaisingumo riziką vyrams, tad tėvai turėtų būti suinteresuoti paskiepyti ne tik dukras, bet ir sūnus.

Kitas gajus mitas, kad **ŽPV vakcinacija veiksminga tik jauname amžiuje ir po pirmų lytinių santykių ji tampa nenaudinga**. Tai netiesa. Optimalus laikas skiepytis nuo ŽPV yra iki pirmųjų lytinių santykių, tačiau vakcinos efektyvumas išlieka ir vėliau. Moksliniai tyrimai rodo vakcinos efektyvumą iki **45 metų** amžiaus ir, kai kuriais atvejais, ir vyresnėms moterims. Be to, svarbu yra tai, kad net jei gyvenama su tuo pačiu partneriu, ŽPV infekcijos tikimybė išlieka. Juo labiau, kad vyresniame amžiuje ŽPV infekcija yra labiau linkusi sukelti ikivėžinius ir vėžinius susirgimus.

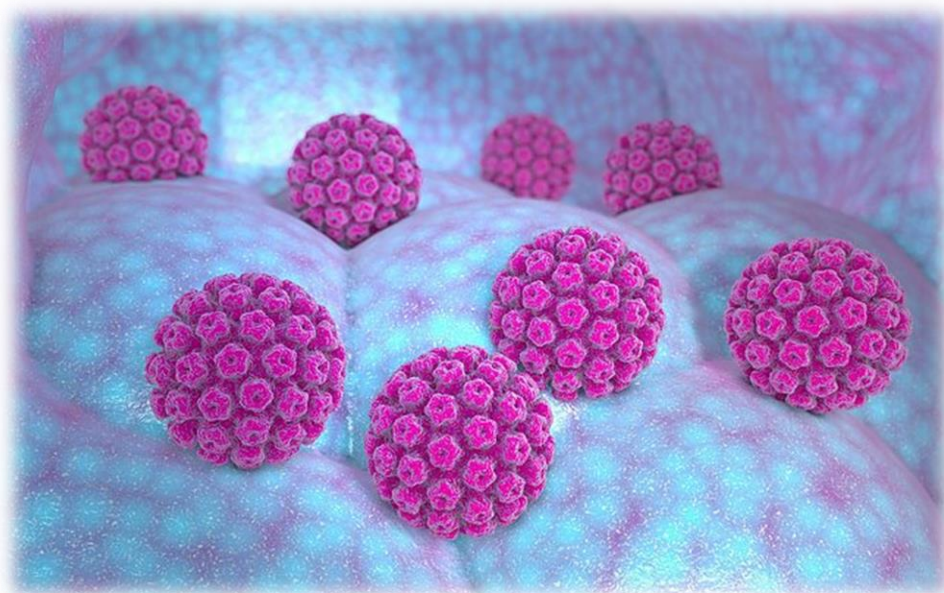
Atkreipiame dėmesį, kad ŽPV vakcinacija taip pat nėra gimdos kaklelio vėžio prevencinės programos pakaitalas – net ir pasiskiepijus moterys privalo reguliariai pasitikrinti: 25–34 metų moterys kartą per 3 metus, 35–59 metų – kartą per 5 metus.

Besibaiminantiems dėl ŽPV vakcinos saugumo, turime atsakymą – šiuo metu vakcinos nuo ŽPV yra tiriamos jau 15 metų. Tyrimais įrodyta, kad jų apsauga nuo tam tikrų aukštos rizikos ŽPV tipų sukeliamų ligų gali siekti iki 100 proc.

Visuomenės požiūris keičiasi, bet trūksta žinių. Pacientų požiūris į ŽPV vakcinaciją yra įvairus – vieni džiaugiasi galimybe pasiskiepyti, kiti vis dar turi dvejonį. Dažniausiu atveju moterys džiaugiasi, kad dar gali pasiskiepyti, o tėvai vertina galimybę nemokamai paskiepyti savo vaikus ir taip juos apsaugoti nuo dažniausių ŽPV tipų sukeliamų ligų.

Vis dėlto, dar ne visi asmenys yra girdėję apie ŽPV ir apie vakciną. Tokiu atveju informacijos trūkumas neleidžia priimti informuoto sprendimo. Žmonėms labai svarbu gauti koncertuotą ir aiškią informaciją norint apsispręsti ne tik dėl savo vaikų vakcinacijos, bet ir galimybės pasiskiepyti patiems. Asmenys vis dažniau pasitiki mokslu ir medikų nuomone, tad norisi tikėti, kad ir nepagrįstų baimių bei tikėjimo mitais su laiku mažės.

SVEIKAS SAULĖS MIESTAS
Šiaulių miesto savivaldybės
visuomenės sveikatos biuras